

P R A V I L N I K
O PREPOZNAVANJU, PREVENCIJI I ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE
U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA ¹
(“Službene novine KS”, broj 8/25)

I D I O - O P Ć E O D R E D B E

Član 1.
(Predmet)

Ovim pravilnikom utvrđuju se bliži kriteriji za prepoznavanje, prevenciju i zaštitu od diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama, a u skladu sa Smjernicama za prepoznavanje diskriminacije u oblasti obrazovanja u Bosni i Hercegovini i Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, br. 59/09 i 66/16).

Član 2.
(Definicija diskriminacije)

(1) Diskriminacijom će se smatrati svako različito postupanje uključujući svako isključivanje, ograničavanje ili davanje prednosti utemeljeno na stvarnim ili pretpostavljenim osnovama prema bilo kojem licu ili grupi lica i onima koji su s njima u rodbinskoj ili drugoj vezi na osnovu njihove rase, boje kože, jezika, vjere, etničke pripadnosti, invaliditeta, starosne dobi, nacionalnog ili socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, političkog ili drugog uvjerenja, imovnog stanja, članstva u sindikatu ili drugom udruženju, obrazovanja, društvenog položaja i spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika, kao i svaka druga okolnost koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojem licu onemogući ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, prava i sloboda u svim oblastima života.

(2) Diskriminacijom u procesu odgoja i obrazovanja posebno će se smatrati ako se:

- a) uskraćuje pravo na osnovni i srednji odgoj i obrazovanje pod jednakim uslovima;
- b) otežava ili onemogućava upis lica ili grupe lica u osnovnu i srednju školu zbog ličnog svojstva ili pripadnosti lica ili grupe lica;
- c) isključuje lice ili grupa lica iz obrazovnog sistema zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) otežava ili uskraćuje mogućnost praćenja nastave i učešće u drugim odgojnim i obrazovnim aktivnostima licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- e) vrši diskriminacija učenika zbog upotrebe bilo kojeg zvaničnog jezika Bosne i Hercegovine u usmenom i pismenom izražavanju;
- f) učesnik u procesu odgoja i obrazovanja razvrstava na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti;
- g) učesnik u procesu odgoja i obrazovanja zlostavlja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- h) na drugi način neopravdano pravi razlika ili nejednako postupa sa učesnikom u procesu odgoja i obrazovanja.

¹ Pravilnik je objavljen u “Službenim novinama KS”, broj 8/25 od 27. februara 2025. godine, a stupio je na snagu 28. februara 2025. godine.

Član 3.

(Upotreba ženskog ili muškog roda)

Terminološko korištenje ženskog ili muškog roda u ovom pravilniku podrazumijeva uključivanje oba roda.

II - OBLICI DISKRIMINACIJE I NJIHOVA MANIFESTACIJA

Član 4.

(Neposredna diskriminacija)

Neposredna diskriminacija je svako različito postupanje, odnosno svako djelovanje ili propuštanje djelovanja u procesu odgoja i obrazovanja kada je neko lice ili grupa lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti dovedena ili je bila dovedena ili bi mogla biti dovedena u nepovoljniji položaj u odnosu na neko drugo lice ili grupu lica u sličnim situacijama, posebno ako:

- a) nastavnik i drugi radnik vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja;
- b) školski organ i tijelo vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja;
- c) i na druge načine neposredno vrši diskriminaciju u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja.

Član 5.

(Posredna diskriminacija)

Posredna diskriminacija podrazumijeva svaku situaciju u kojoj, naizgled neutralna odredba, kriterij ili praksa u procesu odgoja i obrazovanja ima, ili bi imala učinak dovođenja nekog lica ili grupe lica u nepovoljan ili manje povoljan položaj u odnosu na drugo lice ili grupu lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti.

Član 6.

(Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje)

Uznemiravanje i ponižavajuće postupanje u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja se smatra diskriminacijom u svakoj situaciji u kojoj postupanje, u vezi sa nabrojanim osnovama iz člana 2. ovog pravilnika, ima za svrhu ili čiji je efekat povreda dostojanstva lica ili grupe lica i stvaranje zastrašujućeg, neprijateljskog, degradirajućeg, ponižavajućeg ili uvredljivog okruženja zbog ličnog svojstva i pripadnosti, a posebno:

- a) korištenjem pogrđnih imena, nadimaka, predrasuda i stereotipa kojim se vrijeđa dostojanstvo lica ili grupe lica na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) izlaganjem podsmijehu postignuća učenika u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- c) izlaganjem podsmijehu zbog fizičkog izgleda, socijalnog porijekla, veze s nacionalnom manjinom, roda, spola ili bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti učenika u procesu odgoja i obrazovanja;
- d) javnim ponižavanjem i prijetnjom primjene neprimjerenih sankcija prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja;

e) različitim postupanjem kojim, protivno Ustavu i zakonu, dolazi do uznemiravanja ili ponižavajućeg postupanja prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 7.

(Segregacija kao posebno težak oblik diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja)

Segregacija u procesu odgoja i obrazovanja ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja postoji kada se lice ili grupa lica neopravdano odvaja od lica ili grupe lica na osnovu ličnog svojstva ili pripadnosti, a u vezi sa jednim od nabrojanih osnova iz člana 2. ovog pravilnika, a posebno:

- a) prilikom upisa u osnovnu i srednju školu;
- b) formiranju zasebnih odjeljenja zasnovanih na društvenom, etničkom ili ekonomskom statusu učenika ili pripadnosti manjinskoj grupi, nepoznavanju jezika na kojem se odvija nastava ili iz drugih razloga koji su protivni zakonu.

Član 8.

(Udruživanje radi vršenja diskriminacije)

Udruživanje radi vršenja diskriminacije postoji ako se u procesu ili u vezi sa procesom odgoja i obrazovanja formiraju udruženja i grupe čije je djelovanje usmjereno na:

- a) izazivanje i širenje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) sprečavanje učešća učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog rasne, nacionalne, vjerske pripadnosti i bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- c) u svim drugim slučajevima kada udruživanje, protivno Ustavu i zakonu, ima za cilj vršenje diskriminacije.

Član 9.

(Govor mržnje)

Govor mržnje je svaki oblik širenja ideja, informacija i mišljenja kojima se podstiče diskriminacija, mržnja i nasilje protiv lica i grupe lica, učesnika u procesu odgoja i obrazovanja, odnosno bilo kojeg lica ili grupe lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, a koji je u bilo kakvoj vezi sa procesom odgoja i obrazovanja ili radom škole, a posebno:

- a) ispisivanje poruka ili simbola na objektu škole ili u njenoj neposrednoj blizini kojim se podstiče na diskriminaciju, mržnju i nasilje prema učesniku u procesu odgoja i obrazovanja i svakom drugom licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) korištenje udžbenika, časopisa i drugih javnih glasila, internet stranica i drugih sredstava komunikacije koji u sebi sadrže poruke mržnje;
- c) korištenje drugih sadržaja u procesu odgoja i obrazovanja koji negativno i u omalovažavajućem značenju govore o licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) javno iznošenje ideja, informacija i mišljenja od strane učesnika u procesu odgoja i obrazovanja kojim se poziva na nejednak tretman ili nasilje prema bilo kojem licu ili grupi lica zbog ličnog svojstva ili pripadnosti.

Član 10.

(Zaštita lica koja prijavljuju diskriminaciju)

Nijedan učesnik u procesu odgoja i obrazovanja ne smije trpiti nikakve posljedice kada traži ili namjerava tražiti zaštitu od diskriminacije ili kada nudi ili namjerava ponuditi dokaze o diskriminatornom postupanju, a posebno ako radi toga:

- a) učenik neopravdano dobija lošije ocjene ili se njegov rad drugačije ocjenjuje;
- b) učenik, roditelj/staratelj/usvojitelj (u daljem tekstu: roditelj), nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo trpi prijetnje i ucjene;
- c) učenik, roditelj, nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo stavlja u nepovoljniji položaj u odnosu na drugog učenika, roditelja, nastavnika i drugog radnika, i školskog organa i tijela u istoj ili sličnoj situaciji;
- d) učenik, roditelj, nastavnik i drugi radnik i školski organ i tijelo izlaže poniženju i podsmijehu, a njihove primjedbe i zahtjevi ignorišu.

III - POSEBNI OBLICI DISKRIMINACIJE

Član 11.

(Posebni oblici diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja)

Posebni oblici diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja su diskriminacija u:

- a) ostvarivanju postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja;
- b) ostvarivanju prava na obrazovanje u školi;
- c) upotrebi jezika u procesu odgoja i obrazovanja;
- d) obezbjeđivanju sigurnosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja;
- e) poštovanju pravila ponašanja u školi;
- f) planiranju i provođenju procesa odgoja i obrazovanja;
- g) oblasti upravljanja školom;
- h) oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja;
- i) oblasti obrade posebnih podataka o učenicima i drugim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja i
- j) drugim oblastima od značaja za proces odgoja i obrazovanja.

Član 12.

(Diskriminacija u okviru ostvarivanja postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u okviru ostvarivanja postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako se:

- a) za učenika ili grupu učenika kriteriji i očekivana postignuća neopravdano i unaprijed snižavaju, jer se ne očekuje da će zbog ličnog svojstva ili pripadnosti ostvariti postignuća odgoja i obrazovanja;
- b) ne obezbjeđuju uslovi koji omogućavaju svakom učeniku da, bez obzira na lično svojstvo ili pripadnost, ostvari postignuća odgoja i obrazovanja, a posebno ako se ne koriste raznovrsni oblici nastave, uključujući dopunsku nastavu, učenje i ocjenjivanje koje je prilagođeno potrebama učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;

c) kad se, na osnovu lične procjene, radi nižih očekivanja obrazovnih postignuća zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učenika, vrši neformalno skraćivanje ili sužavanje nastavnog plana ili programa koji se u procesu odgoja i obrazovanja realizuje sa ostalim učenicima;

d) kada se ne primjenjuju, odnosno neopravdano prilagođavaju standardi, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, što rezultira nižem ili niskom nivou obrazovanja učenika;

e) kada se neopravdano, isključivo na osnovu lične procjene nastavnika, uspostave niži ili viši kriteriji ocjenjivanja za učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;

f) neostvarivanje postignuća od strane učenika pripisuje ličnom svojstvu ili pripadnosti;

g) učenik, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, prevodi u stariji razred, a da nije savladao nastavni plan program iz prethodnog, čime nastaje situacija da učenik nema potrebno znanje za nastavak školovanja;

h) ne koriste posebni kriteriji za postignuća predviđena zakonom za učenika zbog njegovog svojstva ili pripadnosti, a posebno učenika sa teškoćama u razvoju;

i) ne koriste posebni kriteriji za postignuća, predviđeni zakonom, za posebno nadarene učenike i kada se ne vrši stalno praćenje njihovog razvoja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti i

j) na druge načine vrši diskriminacija u pogledu ostvarivanja općih postignuća i standarda u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 13.

(Diskriminacija u ostvarivanju prava na obrazovanje)

Diskriminacija u ostvarivanju prava na obrazovanje postoji ako škola:

a) ne primjenjuje posebne mjere i druge, zakonom propisane mjere sa ciljem pružanja podrške pri upisivanju učenika iz ranjivih kategorija, a posebno učenika sa teškoćama u razvoju i učenika pripadnika nacionalnih manjina;

b) pri upisu učenika traže se dokumenti predviđeni zakonom i/ili podzakonskim aktom, te se njihov nedostatak koristi kao osnov za isključivanje učenika, ne uzimajući u obzir interes djeteta, koji je na prvom mjestu (nedostatak izvoda iz matične knjige rođenih, potvrde o državljanstvu i sl.);

c) ne primjenjuje zakonom propisane mjere za pružanje redovne i dodatne obrazovne, zdravstvene i socijalne podrške učenicima kojima je potrebna i na koju imaju pravo zbog njihovog ličnog svojstva ili pripadnosti u procesu odgoja i obrazovanja u školi;

d) uskraćuje pravo učeniku na izdavanje potvrde o redovnom pohađanju nastave, o završenom razredu ili o završenom nivou obrazovanja zbog njegovog ličnog svojstva ili pripadnosti;

e) učenici nemaju osigurane jednake uslove rada u skladu sa obrazovnim standardima zbog njihovog ličnog svojstva ili pripadnosti, a posebno učenici iz ranjivih kategorija;

f) na druge načine krši zabranu diskriminacije u ostvarivanju prava na odgoj i obrazovanje u školi.

Član 14.

(Diskriminacija u upotrebi jezika u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti upotrebe jezika postoji ako se:

a) ne osigura izučavanje i upotreba jezika konstitutivnih naroda i pisama na nediskriminatoran način;

b) pripadnicima nacionalnih manjina onemogućava odgojno-obrazovni rad na maternjem jeziku u skladu sa zakonom, na nediskriminatoran način.

Član 15.

(Diskriminacija u obezbjeđivanju sigurnosti učenika u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u obezbjeđivanju sigurnosti učenika i drugih lica u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako škola, suprotno zabrani nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja propisanoj zakonom, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učenika i drugih u procesu odgoja i obrazovanja, ne obezbjeđuje isti nivo sigurnosti svim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja za vrijeme boravka u školi i u toku svih aktivnosti koje škola organizuje.

Član 16.

(Diskriminacija u poštovanju internih akata škole koja regulišu pravila ponašanja u školi)

Diskriminacija u poštovanju internih akata škole kojim se regulišu pravila ponašanja u školi postoji ako se:

- a) pravila i posljedice kršenja pravila selektivno primjenjuju ili ne važe jednako za sve, odnosno kada su pojedinci ili grupe učenika zbog ličnog svojstva i pripadnosti podvrgnuti sankcijama;
- b) pravilima ponašanja u školi tolerišu neprihvatljiva ponašanja prema pojedincima ili grupama kojim su izloženi zbog ličnog svojstva i pripadnosti;
- c) na druge načine neopravdano pravi razlika u poštovanju pravila ponašanja u školama zbog ličnog svojstva i pripadnosti svih učesnika u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 17.

(Diskriminacija u realizaciji procesa odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u realizaciji procesa odgoja i obrazovanja postoji ako se:

- a) prilikom realizacije procesa odgoja i obrazovanja ne uzimaju u obzir individualna znanja i sposobnosti učenika zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- b) u školi ne preduzimaju mjere kojim se osigurava učešće roditelja u školskim aktivnostima, ne poštujući princip pune ravnopravnosti i jednakosti svih roditelja bez obzira na njihova lična svojstva i pripadnost, a posebno ako se ne preduzimaju mjere za uključivanje svih roditelja u rad školskih organa i tijela i zajedničke konsultacije;
- c) nastavnik i drugi radnik povodom izostanka učenika sa nastavnih aktivnosti ne reaguju jednako ili neopravdano pravi razliku ili im je takvo ponašanje poželjno i prihvatljivo, ili takvo ponašanje toleriše, zbog pripadnosti ili nepripadnosti određenoj grupi, ili to čine zbog bilo kojeg drugog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- d) učenici iz ranjivih kategorija, zbog ličnog svojstva ili pripadnosti, u okviru nastavnih aktivnosti uključuju u dopunske programe bez prethodne provjere i ocjenjivanja njihovih realnih mogućnosti, znanja i sposobnosti ili bez kontinuiranog praćenja njihovog napredovanja;
- e) ne prati napredovanje učenika u odnosu na početna znanja i iskustva ili kada se učenik ne pohvaljuje, odnosno ne nagrađuje i ne promovira njegovo izuzetno postignuće zbog pripadnosti odnosno nepripadnosti određenoj grupi, odnosno s obzirom na lično svojstvo ili pripadnost;
- f) učenici, a posebno iz ranjivih kategorija, neopravdano isključuju iz rada učeničkih organizacija, ili se uključuju u njih ali suštinski nisu u ravnopravnom položaju sa drugim članovima zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- g) učenik ili roditelj, zbog ličnog svojstva i pripadnosti, a posebno zbog pripadnosti određenoj ranjivoj kategoriji, isključuje iz vannastavnih aktivnosti;

- h) učeniku ograničava pristup sekcijama ili dodatnoj nastavi zbog ličnog svojstva ili pripadnosti;
- i) u procesu odgoja i obrazovanja vrijednosti zajednica iz kojih učenik ili roditelj dolaze, kao njihove kulturne vrijednosti izvirgavaju podsmijehu ili omalovažavanju, ili se posmatraju kao manje vrijedne u odnosu na vrijednosti kulture pripadnika većinskog stanovništva zajednice i
- j) na druge načine vrši diskriminacija u provođenju procesa odgoja i obrazovanja.

Član 18.

(Diskriminacija u oblasti upravljanja školom)

Diskriminacija u oblasti upravljanja školom postoji ako:

- a) učenik, roditelj, nastavnik ili drugi radnik, kao pripadnik ranjivih kategorija ili zbog drugog ličnog svojstva ili pripadnosti bude isključen iz rada školskog organa i tijela;
- b) se prilikom izrade razvojnog plana škole ne uzima u obzir analiza obrazovnih potreba učenika iz ranjivih grupa;
- c) u procesu ocjenjivanja kvaliteta rada škole, roditelji i učenici iz ranjivih grupa, nisu uključeni u reprezentativni uzorak za ispitivanje stanja i analizu rezultata;
- d) učenici nisu uključeni u domaća i međunarodna istraživanja koja se odnose na postignuća i standarde u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti i
- e) na druge načine vrši diskriminacija u upravljanju školom.

Član 19.

(Diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika na participaciju u odlučivanju u procesu odgoja i obrazovanja postoji ako se učeniku na osnovu ličnog svojstva i pripadnosti uskraćuje zakonom zagarantovano pravo na učešće i davanje mišljenja i prijedloga školskom organu i tijelu ili se na druge načine vrši diskriminacija u oblasti poštovanja prava učenika u procesu odgoja i obrazovanja.

Član 20.

(Diskriminacija u oblasti obrade posebnih podataka o učenicima i drugim učesnicima u procesu odgoja i obrazovanja)

Diskriminacija u oblasti obrade posebnih podataka o učenicima, roditeljima, nastavnicima i drugim radnicima postoji, kada kontrolor podataka u okviru svoje nadležnosti, obrađivač podataka, nezakonito prikuplja ili koristi takve podatke u svrhu dovođenja u neravnotežan položaj učesnika u procesu odgoja i obrazovanja zbog ličnog svojstva ili pripadnosti učesnika, a posebno ako se takvi podaci koriste za nejednak tretman.

Član 21.

(Dužnosti i odgovornosti učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom i prevencijom diskriminacije)

(1) Svaki učesnik u procesu odgoja i obrazovanja dužan je da poštuje odredbe o zabrani diskriminacije i ravnopravnosti u ostvarivanju prava i obaveza kako je utvrđeno u Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Federacije Bosne i Hercegovine, Ustavu Kantona Sarajevo, Zakonu o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Zakonu o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, Okvirnom

zakonu o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, Krivičnom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine, Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi u Kantonu Sarajevo i ovim pravilnikom, te da se u procesu odgoja i obrazovanja uzdrži od svakog činjenja ili nečinjenja koji može dovesti do diskriminacije i neravnopravnosti.

(2) Škola je dužna da upozna učenike i roditelje sa dužnostima i odgovornostima učesnika u procesu odgoja i obrazovanja u vezi sa zabranom diskriminacije.

(3) Škola je dužna da kontinuirano razvija partnerski odnos sa roditeljima u vezi sa zabranom i prevencijom diskriminacije.

V - ZAŠTITA OD DISKRIMINACIJE

Član 22.

(Interna procedura za zaštitu od diskriminacije u školama)

(1) Diskriminaciju može prijaviti bilo koje lice koja ima saznanja o diskriminaciji.

(2) Prijava može biti anonimna.

(3) Prijava za zaštitu od diskriminacije se podnosi školi putem protokola ili putem pošte na Obrascu br. 1 koji je sastavni dio ovog Pravilnika ili pisanim putem sa kratkim opisom slučaja.

(4) Procedura u slučaju diskriminacije može se voditi i na temelju drugog načina saznanja za moguću diskriminaciju.

(5) Škola je dužna po zaprimanju prijave, odnosno po saznanju za moguću diskriminaciju, pokrenuti postupak i okončati ga po hitnoj proceduri u najkraćem mogućem roku.

(6) Svi radnici škole po saznanju za moguću diskriminaciju, dužni su odmah obavijestiti direktora škole i školski odbor.

(7) Direktor škole, po saznanju za moguću diskriminaciju, dužan je imenovati radno tijelo za svaki konkretan slučaj, kojeg čine: sekretar škole, pedagog i/ili psiholog, član nastavničkog vijeća i predsjednik vijeća roditelja škole, odnosno zamjenik predsjednika vijeća roditelja u njegovom odsustvu, poštujući principe ili načela zakona koji regulišu pitanje sukoba interesa.

(8) Direktor škole dužan je obavijestiti roditelje učenika ako se prijava odnosi na učenika, odnosno radnika ako se prijava odnosi na radnika škole.

(9) Radno tijelo iz stava (7) ovog člana dužno je prikupiti informacije o prijavljenoj diskriminaciji, utvrditi sve okolnosti vezane za slučaj, intenzitet, težinu i vremensko trajanje koje se odnose na prijavljenu diskriminaciju; nakon provedenog postupka, radno tijelo dužno je izraditi detaljan, objektivan izvještaj o prijavljenoj diskriminaciji bez procjena i tumačenja, vodeći računa o privatnosti učenika i drugih učesnika u vezi sa prijavljenim slučajem; sastavni dio izvještaja čini i set predloženih mjera od strane radnog tijela u cilju zaustavljanja i sprječavanja ponavljanja nedozvoljenih radnji; svi članovi radnog tijela potpisuju izjavu kojom se obavezuju na tajnost podataka u postupku.

(10) Uloga pedagoga i/ili psihologa u ovom postupku jeste da prikupi informacije od učenika i o istim napravi službenu zabilješku; radno tijelo može ispitati učenika samo uz prethodnu saglasnost i prisustvo roditelja učenika.

(11) Izvještaj iz stava (9) ovog člana predaje se direktoru škole na daljnje postupanje.

(12) Direktor škole dužan je razmotriti izvještaj radnog tijela i obavijestiti školski odbor o izvještaju; direktor škole će preduzeti određene mjere u cilju preveniranja diskriminacije, eventualnog

sankcionisanja radnika škole, prestanka daljnjeg nejednakog postupanja, a na osnovu okolnosti utvrđenih u izvještaju i obavijestiti školski odbor pismenim putem.

(13) Direktor škole dužan je obavijestiti podnosioca prijave da može pokrenuti upravne i sudske postupke u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije, te se obratiti Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ombudsmen Bosne i Hercegovine) kao centralnoj instituciji za zaštitu od diskriminacije.

Član 23.

(Mjere u cilju preveniranja diskriminacije, prestanka daljnjeg nejednakog postupanja u procesu odgoja i obrazovanja)

(1) Kršenje odredbi o zabrani diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja je predmet krivične, disciplinske i drugih oblika odgovornosti u skladu sa zakonom, podzakonskim aktima i drugim internim aktima škole.

(2) Protiv učesnika u procesu odgoja i obrazovanja koji se ponaša suprotno ovom pravilniku disciplinski postupak se pokreće u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima.

(3) Direktor je dužan poduzeti mjere da se zaustavi daljnje nejednako postupanje, a u slučaju potrebe zatražiti pomoć drugih radnika škole, pozvati roditelje i po potrebi nadležne institucije.

(4) Škola će hitno pružiti pomoć i stručnu podršku učeniku koji doživljava ili je ranije bio izložen diskriminaciji, te obaviti razgovor s učenikom, postupajući posebno pažljivo.

(5) Škola će obavijestiti roditelje učenika koji je žrtva diskriminacije o situaciji u kojoj se učenik nalazi i o mogućim oblicima savjetodavne i stručne pomoći učeniku u školi i/ili izvan nje, s ciljem podrške i osnaživanja učenika u prevazilaženju traumatskog doživljaja.

(6) Ukoliko se radi o posebno teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju diskriminacijskog postupanja koje može izazvati negativne posljedice i kod drugih učenika, koji su bili prisutni, škola će se savjetovati sa nadležnim stručnim organima radi pomoći učenicima i svjedocima diskriminacije.

(7) Škola će što hitnije započeti i provesti Individualni plan podrške/brige s učenikom koji nije poštovao odredbe o zabrani diskriminacije, te upoznati njegove roditelje. Potrebno je ukazati učeniku na neprihvatljivost i štetnost takvog ponašanja, odgovarajućim postupcima, podsticati promjenu takvog ponašanja, poduzeti sve mjere za pomirenje i stvaranje tolerantnog, prijateljskog ponašanja u školi.

(8) U slučaju da diskriminaciju čini roditelj ili neko drugo odraslo lice koja nije radnik škole, škola je dužna o tome obavijestiti druge nadležne institucije, a da učeniku odnosno žrtvi diskriminacije pruži adekvatnu podršku ka prevazilaženju traumatskog doživljaja.

(9) Direktor je dužan organizovati edukaciju učesnika u procesu odgoja i obrazovanja radi sprječavanja ponavljanja diskriminacije, te preventivnog djelovanja da ne dođe do pojave bilo kojeg oblika diskriminacije.

Član 24.

(Evidencija o slučajevima diskriminacije u školi)

(1) Da bi se osigurala efikasnost procesa postupanja u slučajevima diskriminacije, te prevencija iste u školi, psiholog i/ili sekretar škole vodi evidenciju o slučajevima diskriminacije u školi, a koja sadrži podatke o vrsti prijavljene diskriminacije i poduzetim mjerama.

(2) Evidencija iz stava (1) ne sadrži lične podatke.

(3) Škole su dužne jednom godišnje realizirati edukaciju učenika i radnika na temu prepoznavanja, sprečavanja i zaštite od diskriminacije u odgojno-obrazovnim ustanovama.

Član 25.

(Zaštita od diskriminacije prema Zakonu o zabrani diskriminacije)

(1) Centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije je Ombudsmen za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

(2) Ombudsmen Bosne i Hercegovine zaprima pojedinačne i grupne žalbe u vezi s diskriminacijom, te daje potrebna obavještenja fizičkim i pravnim licima koja su podnijela žalbu zbog diskriminacije o njihovim pravima i obavezama, te mogućnostima sudske i druge zaštite. Ombudsmen Bosne i Hercegovine daje mišljenja i preporuke s ciljem sprječavanja i suzbijanja diskriminacije, predlaže odgovarajuća zakonska i druga rješenja nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini, te ima druga ovlaštenja u vezi sa zabranom diskriminacije.

(3) Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini obavezne su sarađivati s Ombudsmenom Bosne i Hercegovine i davati pismeno odgovore i obavještenja u roku koji je Ombudsmen Bosne i Hercegovine odredio i o efektu preporuka datih s ciljem otklanjanja diskriminacije.

Član 26.

(Zaštita u postojećim postupcima)

(1) Svako lice ili grupa lica koja smatra da je diskriminirana može tražiti zaštitu svojih prava putem postojećih sudskih i upravnih postupaka.

(2) U slučajevima u kojima povreda prava na jednako postupanje proizlazi iz upravnog akta, žalba u upravnom postupku i eventualno pokretanje upravnog spora na osnovu zaštite od diskriminacije, a kojom se zahtijeva poništenje takvog upravnog akta, neće spriječiti lice iz stava (1) ovog člana da pokrene sudski postupak za zaštitu od diskriminacije.

(3) U skladu s općim pravilima postupka sud i druga tijela dužni su poduzeti sve neophodne mjere kojima će se osigurati da se postupci u kojima se ispituju tvrdnje o počinjenoj diskriminaciji provedu po hitnom postupku i okončaju u najkraćem mogućem roku.

Član 27.

(Mogući tužbeni zahtjevi za zaštitu od diskriminacije)

Lice ili grupa lica koja su izložena bilo kojem obliku diskriminacije ovlašteni su da podnesu tužbu i traže:

a) utvrđivanje da je tuženi povrijedio tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da radnja koju je poduzeo ili propustio može neposredno dovesti do povrede prava na jednako postupanje (tužba za utvrđivanje diskriminacije);

b) zabranu poduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiteljevo pravo na jednako postupanje, odnosno da se izvrše radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njene posljedice (tužba za zabranu ili otklanjanje diskriminacije);

c) da se nadoknadi materijalna i nematerijalna šteta uzrokovana povredom prava zaštićenih ovim zakonom (tužba za naknadu štete);

d) da se presuda kojom je utvrđena povreda prava na jednako postupanje na trošak tuženika objavi u medijima.

Član 28.

(Edukacija)

U cilju efikasne primjene ovog pravilnika škola je dužna organizovati stručno usavršavanje svih radnika, primjereno radnom mjestu, o adekvatnoj primjeni ovog pravilnika.

Član 29.

(Nadzor nad primjenom Pravilnika)

Nadzor nad primjenom ovog pravilnika vrši Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, stručni nadzor vrši Javna ustanova Institut za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja Kantona Sarajevo, a inspekcijski nadzor vrši Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo.

V DIO - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 30.

(Usklađivanje akata)

Sve osnovne i srednje škole na području Kantona Sarajevo dužne su osigurati usklađivanje internih akata i rad sa odredbama ovog pravilnika do 1. septembra 2025. godine.

Član 31.

(Prestanak važenja ranije propisa)

Danom stupanja na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o prepoznavanju, prevenciji i zaštiti od diskriminacije u osnovnim školama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 52/19).

Član 32.

(Stupanje na snagu)

Ovaj pravilnik stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo".

Obrazac br. 1

PRIJAVA SLUČAJA DISKRIMINACIJE

Ime i prezime podnosioca prijave: _____
(ako je prijava anonimna, nije potrebno navoditi ime i prezime)

Prijava protiv: _____

Kada se diskriminacija dogodila: _____

Gdje je počinjena diskriminacija: _____

Opis događaja: _____

Datum podnošenja prijave _____